

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.I.20.634/2016/6. szám

A Debreceni Ítéltábla a Szabó, Kelemen és Társai Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Kárpáthegyi Tamás ügyvéd, címe) által képviselt felperes neve (címe) felperesnek - a Dr. Kocsordi Zsolt ügyvéd (címe) által képviselt I.rendű alperes neve (címe) I. rendű és II.rendű alperes neve (címe) II. rendű alperesek ellen szerzői és vállalkozói díj visszafizetése iránt indított perében a Debreceni Törvényszék 6.P.20.834/2015/22. számú ítélete ellen a felperes 25., az alperesek 27. sorszám alatt előterjesztett fellebbezése folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi egyetemlegesen az I. és a II. rendű alpereseket, hogy fizessenek meg a felperes részére 15 napon belül 69 628 (Hatvankilencezer-hatszázhuszonnyolc) forint összegű másodfokú perköltséget.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

2012. február 1-jén a felperes mint megrendelő és felhasználó, valamint a II. rendű alperes jogelődje, az "A" Bt. - amelynek 2012. február 1. és 2012. december 12. között az I. rendű alperes a beltagja volt - mint vállalkozó és szerzői jog jogosultja között szóban 4 hónapos teljesítési határidővel összesen 8 db applikáció i Platformra elkészítése és annak "P"-ba feltöltése, a vállalt szolgáltatás ellenértékeként összesen 9 500 000 Ft + Áfa - ebből 450 000 Ft + Áfa a „M”, 700 000 Ft + Áfa az „Ó”, 500 000 Ft + Áfa a „S”, 2 500 000 Ft + Áfa a „C”, 1 300 000 Ft + Áfa a „Ck”, 200 000 Ft + Áfa az „E1 350 000 Ft + Áfa az „E2 3 500 000 Ft + Áfa a "G" elnevezésű applikációk utáni - megfizetése tárgyában jövőben megalkotandó művekre vonatkozó felhasználási szerződés jött létre, amelyet a felek 2012. június 1. és 7. között a teljes csomagra 150 000 Ft díjkedvezményt és az eredményhez kötött díjon felül a készenlétért havi 400 000 Ft fizetését, továbbá 2012. október 4-én a havi 400 000 Ft készenléti díj a jövőre megszüntetését és Inap vásárlás esetén darabonként 20 000 Ft fizetését érintően ugyancsak szóban módosítottak.

A felperes a szerződés alapján a II. rendű alperesi jogelőd részére 2012. február 1-jén 3 500 000 Ft, 2012. július 7-én 2 000 000 Ft, 2012. július 5-én 930 000 Ft, 2012. augusztusában 400 000 Ft, 2012. szeptember 14-én 400 000 Ft, összesen 7 230 000 Ft összeget fizetett meg, a II. rendű alperesi jogelőd azonban csak az „E1 az „E2 az „Ó” és a „C” elnevezésű applikációt készítette el és töltötte fel "P"-ba, az előbbi két applikáció

alapján készült programot az internetes oldal üzemeltetője visszautasította, az utóbbi két applikáció tekintetében módosított szerződés alapján azonban mind a megrendelői-felhasználói, mind a vállalkozói-szerzői jog jogosulti oldalon a szerződésbe jogutódként a perben nem álló szervek léptek be, akik az ehhez kapcsolódó díjfizetést egymás között rendezték. A további négy applikáció határidőben elkészültének hiányában a felperes a II. rendű alperesi jogelőddel kötött felhasználási szerződést 2013. október 14-én szóban felmondta.

Az **"A"** Bt. 2013. szeptember 30-án alakult át a II. rendű alperesi kft.-vé.

A felperes keresetében kérte a II. rendű alperes - beltagsági viszonya alapján mögöttesen az I. rendű alperes - kötelezését a felhasználási szerződésből eredően részéről teljesített 7 230 000 Ft tőke és 2013. október 16-tól járó törvényes késedelmi kamatai, valamint a perköltség megfizetésére.

Az alperesek a teljesítés a felperesnek felróható meghiúsulására hivatkozva a kereset elutasítását, a felperes perköltségükben marasztalását kérték.

Az elsőfokú bíróság 22. sorszámú ítéletével megállapította, hogy a felperes és az **"A"** Bt. között 2012. február 1. napján létrejött felhasználási szerződés érvénytelen, a szerződést a határozathozatalig hatályossá nyilvánította, és kötelezte az I. és II. rendű alpereseket, hogy fizessenek meg egyetemlegesen 15 napon belül a felperesnek 4 711 500 Ft-ot, valamint annak a 2013. október 16. napjától a kifizetés napjáig járó és a mindenkor késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatát azzal, hogy az adott fizetési kötelezettségért elsősorban a II. rendű alperesi gazdasági társaság felel saját vagyonával, míg az I. rendű alperes felelőssége csak a II. rendű alperes társasági vagyona által nem fedezett fizetési kötelezettségért áll fenn. Ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította. Kötelezte az I. és II. rendű alpereseket, hogy fizessenek meg egyetemlegesen 15 napon belül a felperesnek 337 667 Ft összegű perköltséget.

Az ítélet indokolása a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szt.) 1. §-ának (2) bekezdésére, 42. §-ának (2) és (3) bekezdésére, 49. §-ának (1)-(4) bekezdéseire, 60. §-ának (4) bekezdésére, a perbeli időszakban hatályos, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (régi Ptk.) 217. §-ának (1) bekezdésére, 237. §-ának (2) bekezdésére, 389-401. §-ára, 474-483. §-ára, valamint a perbeli időszakban hatályos, a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (régi Gt.) 3. §-ának (1) bekezdésére, 17. §-ának (1) bekezdésére, 70. §-ának (1), (3) és (6) bekezdésére, 108. §-ának (1) bekezdésére hivatkozva a keresetet részben találta alaposnak.

Kifejtette, mely szerint nem volt vitás a szóbeli megállapodás létrejötte és a szerződésben részes egyik szerződő fél, az **"A"** Bt; vitát képezett azonban a másik szerződő fél személye. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az az alperesi hivatkozás, miszerint a másik szerződő fél oldalán más társaságok szerepeltek, kizárható azért, mert az érintett gazdasági társaságok megalapítására a szerződéskötést követő időpontban került sor, így szerződéskötési képességük nem állt fenn. Ezt erősíti, hogy a felperes a hivatkozott két

gazdasági társaságnak utóbb sem vált szervezeti képviselőre jogosult tisztségviselőjévé, továbbá az alperesek sem bizonyították a perben, hogy a szerződéskötés alkalmával a felperes oldaláról a képviselőkénti eljárása megjelölésre és hivatkozásra került volna. Mindezekre figyelemmel az elsőfokú bíróság úgy találta, hogy a szerződésben részes másik szerződő fél a felperes, mint természetes személy volt. A szerződés tartalmát érintően a felek között abban volt vita, hogy a betéti társaság vállalása a vonatkozó applikációknak pusztán az **i** Platformra történő elkészítését, vagyilagosan az **i** Platformra és az **a** Platformra történő elkészítését is átfogta-e. Egyrészt a szerzői jog jogosultjára kedvezőbb értelmezés szabálya, másrészt a perbeli bizonyítékok alapján - amely szerint ha és amennyiben az eredeti megállapodás mindkét platformra kiterjedt volna, úgy az utóbb részben módosításra került a felek között, és a betéti társaság kizárólag az **i** Platformra alkalmazandó verziók elkészítésére és szolgáltatására vált kötelezetté, és nem volt bizonyított, hogy a felek az eredeti díjmegállapodást ehhez igazodóan módosították volna - a betéti társaság szolgáltatása kizárólag az **i** Platformra alkalmazott applikációkra terjedt ki.

A szerződés a tartalma és tárgya alapján a jövőben megalkotandó műre kötött felhasználási szerződésnek minősült. A szerződés szükségképpen hordoz magában vállalkozási elemet, amely abból adódik, hogy a szerzői jog jogosultjának szerződéses kötelezettsége az utóbb, csak a megalkotása esetén szerzői jogi védelem alá eső mű megalkotása, létrehozatala. A kikötött díj ezért magában hordozza egyrészt a szerződésben meghatározott mű elkészítésének, mint eredmény létrehozásának az ellenértékét, másrészt pedig az így előállított műre vonatkozó felhasználási jog engedélyezésének az ellenértékét. A díj ezért főszabályként eredménykötelmi jellegű, és csak a szerződésben rögzített mű, mint eredmény megvalósítása esetén jár. Nincs annak ugyan akadálya, hogy a felek ettől eltérően rendelkezzenek akként, hogy bizonyos mértékű díjra vagy bizonyos díjazásra a művet előállítani vállaló személy akkor is igényt tarthasson, ha a mű nem vagy nem megfelelően készül el - ehhez azonban a felek kifejezett ez irányú és határozott szerződéses rendelkezése szükséges, amely a perbeli esetben nem állapítható meg; mindezt pusztán az a tény, hogy a felperes előleg jogcímén előzetes fizetést vállalt, nem teszi megállapíthatóvá. Az eredménykötelmi jelleget erősíti az a tény, hogy a felek az eredeti szerződésükhöz kapcsolódóan a felperes által fizetendő díjat az elkészítendő applikációnként külön-külön határozták meg, azaz nem munkaidőre vagy egyéb ráfordításra figyelemmel. A felek közötti későbbi szerződésmódosításokhoz nem volt társítható olyan tartalom, hogy - a „készenléti díjon” kívül - új díjmegállapodás alapján a betéti társaságot az eredmény szolgáltatásától függetlenül bármilyen összeg megilletné, és az sem, hogy a felperes által fizetendő díj a meg nem valósult applikációk teljesítése nélkül is változatlan mértékben terhelné a felperest; ezen alperesi hivatkozásokat a vonatkozó szerződésmódosításoknál közvetlenül eljáró tanúk vallomása cáfolja.

A szóbeli formában létrejött szerződés ugyanakkor az Szjt. 45. §-ának (1) bekezdése, valamint a Ptk. 217. §-ának (1) bekezdése alapján mint a jogszabály által kötelezően előírt alakítás megsértésével kötött szerződés, érvénytelen volt. A felek jogviszonyának rendezése során pedig az adott érvénytelenség jogkövetkezményeként a Ptk. 237. §-ának (2) bekezdése alapján a szerződés határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánításának, valamint ennek keretében az ellenszolgáltatás nélkül maradó szolgáltatás megtérítéséről való rendelkezésnek volt helye.

A felperes 2012. február 1. és 2012. szeptember 14. között összesen a szerződés alapján 7 230 000 Ft összeget fizetett, mindezen felül az „**Ó**” és a „**C**” elnevezésű applikációkat érintő szerződésmódosítások miatt a perben nem álló szervezetek részére 2013. május 10-én megfizetett 900 000 Ft és 2013. július 19-én megfizetett 300 000 Ft teljesítése a perbeli jogvita tekintetében irreleváns volt. Az „**A**” Bt. a felek közötti szerződést azonban csak részben teljesítette. Elkészítette és az „**P**”-ba feltöltötte az „E 1” és az „E 2” megjelölésű alkalmazásokat. Az eredeti díjmegállapodás szerint az előző alkalmazás díja 200 000 Ft + Áfa = 254 000 Ft, az utóbbi alkalmazás díja 350 000 Ft + Áfa = 444 500 Ft volt. Mivel a két programba összesen 11 db „Inap vásárlási lehetőség” beépítésére került sor, további díjtételként a megvalósult alkalmazások után 220 000 Ft határozható meg, így a két alkalmazás a szerződésben kikötött ellenértéke 918 500 Ft volt. Teljesítésre került továbbá az „**Ó**” és a „**C**” megjelölésű alkalmazás, amelyeket érintő jogviszonyban azonban mind a jogosulti, mind a kötelezetti oldalon jogutódlás következett be, így az esetleges elszámolási igények nem a perben szereplő felek viszonyában értékelhetők. Az alakiság miatt érvénytelen szerződést az elsőfokú bíróság a Ptk. 237. §-ának (2) bekezdése alapján a határozathozatalig hatályossá nyilvánította, és az ellenszolgáltatás nélkül maradó szolgáltatás visszatérítéséről rendelkezett úgy, hogy a szerződés alapján kifizetett 7 230 000 Ft összegből levonta a felek közötti jogviszonyban teljesített két program 918 500 Ft ellenértékét és a 2012. június 1. és 2012. szeptember 30-ig terjedő időre a megállapodás szerint négy hónapra 400 000 Ft + hónap alapul vételével járó 1 600 000 Ft „készenléti” díjat, és a fennmaradó 4 711 500 Ft különbözet, valamint a Ptk. 300. §-ának (1) bekezdésén és a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 215. §-án alapuló késedelmi kamat megfizetésére kötelezte a II. rendű alperest, mint az „**A**” Bt. általános jogutódját, valamint a Gt. 108. §-ának (1) bekezdésén és 70. §-ának (3) bekezdésén alapuló kötelezettsége folytán a vállalkozó betéti társaság beltagsági jogviszonya alapján az I. rendű alperest, és az ezt meghaladóan előterjesztett keresetet utasította el.

A perköltség viseléséről az elsőfokú bíróság a Pp. 81. §-ának (1) bekezdése alapján határozott úgy, hogy az eredetileg előterjesztett 8 476 000 Ft tőkeösszeg alapul vételével a felperest 55 %-ban tekintette pernyertesnek, és ehhez igazodóan kötelesek az alperesek a pert megelőző fizetési meghagyásos eljárásban felmerült eljárási díj, végrehajtói kézbesítési díj, a peres eljárásban kiegészített illeték, valamint a felperest képviselő ügyvédnek a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. §-a (2) bekezdésének a) pontja és 4/A. §-ának (1) bekezdése alapján számított munkadíja arányos részének mint elsőfokú perköltségnek a megfizetésére.

Az elsőfokú ítélettel szemben mind a felperes, mind az alperesek fellebbezést terjesztettek elő.

A felperes a fellebbezésében kérte az ítélet megváltoztatását, a módosított keresetének való helyt adást, az alperesek első- és másodfokú perköltségében marasztalását. Előadta, hogy bár az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a tényállást, azonban helytelen következtetést vont le annyiban, amennyiben a II. rendű alperes jogosult lenne az „**E1**” és az „**E2**” alkalmazások bruttó díjának, valamint a két programba beépített 11 db INAP

díjának megfelelő összegre, továbbá 400 000 Ft/hó alapul vételével 1 200 000 Ft készenléti díjra; az elszámolás során a felperesnek járó tartozás ezekkel az összegekkel nem csökkenthető. Az „E1” és az „E2” alkalmazásokkal kapcsolatos elszámolás több okból is helytelen. Elsődlegesen, mivel a szerződés érvénytelen, az elsőfokú bíróságnak nem azt kellett volna értékelnie, hogy a II. rendű alperes teljesítette-e a szerződésben vállalt kötelezettségeit, és ennek függvényében mekkora összegű díjazásra jogosult, hanem azt kellett volna megvizsgálnia, hogy ténylegesen mekkora értéket képviselnek a II. rendű alperes által teljesített szolgáltatások, és egy ezzel egyenértékű ellenszolgáltatás megfizetésére kellett volna kötelezni a felperest annak érdekében, hogy megakadályozza az esetleges jogalap nélküli gazdagodást. Azt, hogy mit érnek a II. rendű alperes által teljesített szolgáltatások, a fejlesztési folyamat ismeretében lehet megállapítani. A fejlesztési menet szerint a fejlesztő először elkészíti a teljes szoftvert, másodszor a kész alkalmazást elküldi az **A** szerverére, harmadszor - ha az alkalmazás az **A** szerint megfelelő - feltöltésre kerül az online áruházba. A perbeli esetben a II. rendű alperes elkészítette és elküldte az „E1” és az „E2” alkalmazást az **A** szerverére, de az **A** nem találta megfelelőnek az alkalmazásokat, és azokat véglegesen elutasította, így nem vehettek részt a forgalmazásban, az alkalmazások semmilyen adathordozón vagy más módon nem kerültek a felperes birtokába. Az alkalmazások felperes általi hasznosításának egyetlen és kizárólagos módja azoknak az **"P"**-on keresztül történő értékesítése lett volna, de mivel erre nem került sor, az alkalmazások semmilyen **A** eszközt használó személy eszközére nem telepíthetők. Ezen túl a felperes nem rendelkezik a szoftverekkel és azok forráskódjával, fizikailag is lehetetlen az alkalmazások bármilyen módon történő hasznosítása. Mindebből szükségszerűen következik az is, hogy a 11 db Inap alkalmazásokban történő elhelyezése is teljesen értéktelen. Mindezek alapján megállapítható, hogy a II. rendű alperes tevékenységének eredményeképpen a felperes semmilyen értékkel rendelkező termék vagy szolgáltatás birtokába nem jutott, és semmi olyannal nem gazdagodott, aminek az ellenértékét a II. rendű alperes részére meg kellene térítenie. Másodszorban, ha a felek jogait és kötelezettségeit a szerződés rendelkezései szerint kellene megállapítani, mintha azok érvényesek és kikényszeríthetők lennének, a II. rendű alperes akkor sem lenne jogosult a felperesnek átadott „E1” és „E2” alkalmazás és az azokban elhelyezett Inap vásárlási lehetőségek szerződésben meghatározott ellenértékére, mert nem megfelelően teljesítette a szerződést. Feltöltésen ugyanis azt kell érteni, amikor az **A** az alkalmazást megfelelőnek találja és ennek köszönhetően az alkalmazás elhelyezésre kerül az **"P"**-ba, ahol megkezdődhet az értékesítése. Nem lehet feltöltésnek tekinteni azt, amikor a fejlesztő elküldi az alkalmazást elbírálás érdekében, mert elképzelhető, hogy az **A** elutasítja az alkalmazást, és így a fejlesztés eredménytelen. A perbeli esetben az elbírálási szakaszban mindkét alkalmazás elutasításra került, így a két alkalmazás fejlesztése eredménytelenül zárult. A vállalkozó kötelezettsége, hogy a megrendelt termék vagy szolgáltatás alkalmas legyen a rendeltetésszerű használatra. Egy olyan alkalmazás, amely nem telepíthető a felhasználók eszközeire, nem alkalmas a rendeltetésszerű használatra. A felperes utóbb a II. rendű alperestől azt a tájékoztatást kapta, hogy az elutasításra hasonló alkalmazások mennyisége miatt került sor. Az elutasítás előadott oka esetén a szakértelemmel rendelkező II. rendű alperesnek tisztában kellett volna lennie azzal, hogy az **A** nem teszi lehetővé az elemilámpás alkalmazások elhelyezését, és amikor a felperes megrendelte ezeket az alkalmazásokat, figyelmeztetnie kellett volna erre a körülményre, amely mellett a felperes nyilvánvalóan nem kívánt volna

olyan program fejlesztésére pénzt és energiát fordítani, ami garantáltan hasznosíthatatlan. Az elutasítás tényleges okától függetlenül a II. rendű alperes nem teljesítette az alkalmazások feltöltésére vonatkozó kötelezettségét, és ezért nem jogosult azok szerződésben meghatározott ellenértékére. Az alkalmazások nem kerültek átadásra a felperes részére, mert azok semmilyen adathordozón vagy más módon nem kerültek a birtokába, ezért azok elfogadásáról nyilatkozni sem tudott. Harmadsorban az elszámolás helytelen azért is, mert a II. rendű alperes nem válhatott jogosulttá olyan szolgáltatás díját terhelő általános forgalmi adóra, amelyről nem bocsátott ki számlát a felperes részére. Helytelen volt a 400 000 Ft-os havi díjjal kapcsolatos elszámolás is. A díjazásról rendelkező „kedvezményes új árajánlat” rendelkezései azt jelentették, hogy a díj azzal a feltétellel jár, hogy az összes alkalmazás legfeljebb 4 hónapon belül elkészül. Annak a feltételezésével, hogy a felek szerződése szerint a 400 000 Ft/hó összegű díjazás időarányosan illette volna meg a II. rendű alperest, a szerződés érvénytelensége folytán az elsőfokú bíróságnak nem azt kellett volna vizsgálnia, hogy hány hónap telt el a szerződés két módosítása között, és a havi díjról nem úgy kellett volna rendelkeznie, mintha az automatikusan megilletné a II. rendű alperest az eltelt időszakra, hanem azt kellett volna megvizsgálnia, hogy ténylegesen mekkora értéket képviselnek a II. rendű alperes által az érvénytelen szerződés alapján teljesített szolgáltatások, és ezzel egyenértékű ellenszolgáltatás megfizetésére kellett volna köteleznie a felperest. A felperes álláspontja szerint a II. rendű alperes teljesítése értéktelen, ezért semmilyen díj vagy díjelőleg megtartására nem jogosult. Ha az elsőfokú bíróság ennek ellenére úgy ítélte volna meg, hogy az elkészült alkalmazások mégis rendelkeznek valamilyen értékkel, abban az esetben is a ténylegesen elkészült alkalmazásokra eső arányos hányadra lett volna jogosult a II. rendű alperes, amely arány a 9 350 000 Ft összegű és az elemilámpás alkalmazások 550 000 Ft összegű díja viszonyításával 5,88 %, tehát a felperes által megfizetni vállalt 1 600 000 Ft díjnak az elkészült alkalmazásokra eső összege 94 080 Ft. Másodsorban, ha a felek közötti elszámolást a szerződés rendelkezései szerint kellene megállapítani úgy, mintha azok érvényesek és kikényszeríthetőek lennének, a II. rendű alperes akkor sem lenne jogosult a készenléti díjra. Az elsőfokú bíróság maga is azt állapította meg, hogy a felperes kizárólag a szerződés szerinti eredmény elérésében és annak további felhasználásában volt érdekelt, és semmiképpen nem volt érdekelt egy eredménytől független, vagylagosan eredményében bizonytalan, általános jellegű, esetleges kutatási-fejlesztési munkában. Ennek alapján a készenléti díj nem valamiféle általános tanácsadásért, rendelkezésre állásért, kutatásfejlesztésért vagy más folyamatosan végzett hasznos tevékenységért járó időarányos havi díj, hanem egy havi részletekben teljesítendő díjemelés egy havi része, amit a felperes előlegként vállalt megfizetni a nyolc alkalmazás határidőn belül történő elkészítéséért cserébe azzal a feltétellel, hogy az csak abban az esetben illeti meg a II. rendű alperest, hogy ha a négy hónap elteltével az összes alkalmazás elkészül. Ha az elsőfokú bíróság úgy ítélte volna meg, hogy az elkészült alkalmazások esetleg rendelkeznek a szerződésben nekik tulajdonított értékkel, akkor ebben az esetben is legfeljebb az 1 600 000 Ft díjnak az elkészült alkalmazásokra eső arányos hányada, vagyis 94 080 Ft illette volna meg a II. rendű alperest. Megjegyezte továbbá, hogy a „kedvezményes új árajánlat” szerinti megállapodásból sem lehetett négy hónapos, hanem csak három hónapos készenléti díj fizetésére következtetni, mert a 2012. október 4-i szerződésmódosításkor az utolsó részlet átadására már nem került sor, mivel a II. rendű alperes által meghatározott újabb határidők is lejártak, és a programok ismételten nem készültek el.

Az alperesek a fellebbezésükben kérték elsődlegesen az ítélet megváltoztatását, a kereset elutasítását, a felperes első- és másodfokú perköltségükben marasztalását, másodlagosan az ítélet megváltoztatását, a marasztalás tőkeösszegének 215 000 Ft-ra leszállítását, ehhez igazodóan a felperes első- és másodfokú költségükben marasztalását, harmadlagosan az ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára kötelezését. Előadták, hogy az elsőfokú bíróság súlyos eljárási szabálysértést követett el azzal, hogy túlterjeszkedett a felperes kereseti kérelmén, amennyiben a felek között létrejött érvénytelen szerződést a határozathozatalig hatályossá nyilvánította. Bár a tényállás részévé tette a felhasználási szerződés írásbeliség hiányán alapuló érvénytelenségét, az alperesek beleegyező nyilatkozatának a hiányában a felperesnek nem volt lehetősége a per során megváltoztatni a keresetét, így az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazására a kereset nem terjedt ki. Ennek ellenére konkrét kereseti kérelem hiányában az elsőfokú bíróság az érvénytelenség megállapításán túlmenően alkalmazta a szerződés határozathozatalig történő hatályossá nyilvánítását, és ilyen módon a semmis szerződésből eredően elszámolást eszközölt a felek között. Az ítélet nem is rögzítette azt, hogy konkrét kereseti kérelemre alkalmazta volna a régi Ptk. 237. §-ának (2) bekezdésében rögzített érvénytelenséghez fűzött jogkövetkezményt, mindössze azt fejtette ki, hogy figyelemmel a BH1994. 129. és a BDT2006. 1468 eseti döntésekre, a jogkövetkezmény alkalmazásának van helye. Ezzel szemben, bár a korabeli joggyakorlat lehetővé tette az eljáró bíróságok számára az érvénytelenség jogkövetkezményeinek hivatalból történő alkalmazását, az 1/2010. (VI.28.) PK vélemény 2. pontja határozottan kifejtette, hogy az érvénytelenség általános jogkövetkezménye az, hogy az ilyen ügyletre nem lehet jogot alapítani, vagyis a felek által célzott joghatások nem érhetők el. Semmis szerződés esetén a bíróság hivatalból csak a semmisség megállapítására és az ilyen szerződésre alapítottan előterjesztett igény elutasítására szorítkozhat, illetve semmis szerződésnél egyedül az érvénytelenség általános jogkövetkezménye az, amelyre bárki határidő nélkül hivatkozhat. A PK vélemény szerint irányadó gyakorlat értelmében a perben már a kérelemhez kötöttség ilyen módon értelmezett elvének kellett volna érvényesülnie. Mindezen felül az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló adatokat egyoldalúan értékelte, a tényállás részben megalapozatlan, részben iratellenes. Fenntartották azt az álláspontjukat, hogy a szerződés nem a felperessel mint természetes személlyel, hanem az általa képviselt gazdasági társaságokkal jött létre. Kétségtelenül a hivatkozott gazdasági társaságok bejegyzésére a szerződéskötést követően került sor, azonban a tárgyalások kezdeti szakaszában a cégek alapítása már folyamatban volt. Hivatkozásukat támasztja alá, hogy az elkészült szoftverek minden esetben a cégnyilvántartásban szereplő ezen két céghez kapcsolódó e-mail címről kerültek feltöltésre; valamint hogy más, hasonló tárgyban kötött, írásban rögzített felhasználási szerződések a felperes testvére által képviselt cégeket tüntették fel megrendelőként. Figyelemmel kell arra lenni, hogy mindkét hivatkozott társaság tagjai egyrészt a felperes, másrészt az elsőfokú bíróság által elfogulatlan tanúként értékelt **V. P.** Az pedig köztudomású tény, hogy a gazdasági társaságot nemcsak olyan személy képviselhet tárgyalások és szerződéskötések során, aki ügyvezetőként szerepel a cégnyilvántartásban. Kifejtette a fellebbezés, hogy az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben a jogviszony megbízási jellege volt a meghatározó, erre utalt a szerződés tárgyának többszöri és folyamatos megváltoztatása, a megrendelő meglehetősen tág körű, munkaszervezésre is

kiterjedő utasítási joga, a felek által meghatározott díjfizetés és annak struktúrája, kivitelezése. Tény, hogy a felperes nem az eredmény létrehozását követően teljesítette a díjfizetési kötelezettségét, hanem részletekben és folyamatosan a munkavégzés során. Az együttműködés egy meghatározott időszakában a felperes részéről nem vitatottan havi készenléti díj fizetésére került sor az előre kialakított, majd módosított díjon felül, továbbá a felperes eredeti, elsődleges kereseti kérelme is megbízási díj visszafizetésére vonatkozott, tehát a jogviszony megbízási jellegét saját előadása is megerősíti. Kifogásolták, hogy az elsőfokú bíróság az egyes applikációk ellenértékét a felperes korabeli kézírását tartalmazó iratból állapította meg, és iratellenesnek állították azt az ítéleti indokolást, mely szerint az alperesek felhívás ellenére semmilyen tényállást nem terjesztettek elő a díjtételekre vonatkozóan. Ezzel szemben előkészítő iratukban részletesen előadták az általuk helyesnek állított díjtételeket, soha nem fogadták el a felperes által kézzel megírt, egyoldalúan elkészített jegyzeten szereplő összegeket. Ehhez képest az elsőfokú bíróság hibásan a tényállást a díjak összegének tekintetében kizárólag a bizonyításra kötelezett fél által önállóan elkészített okiratra alapozta. Mindezen felül a felperes jegyzetének elfogadásával is helytelen a marasztalás tőkeösszege. Az alkalmazásoknak a felperes által megadott együttes értéke nettó 9 500 000 Ft volt, és ezt az összeget is vette az elsőfokú bíróság a számítása alapjául. Ugyanakkor a végül elkészült és teljesítettnek elfogadott alkalmazások ellenértékét nem ugyanezen elszámolás alapján vonta le az elsőfokú bíróság a felperes által nem vitatottan átadott összesen 7 230 000 Ft-ból. Az ítélet is rögzítette, hogy elkészült a „C” és az „Ó” programnak megfelelő alkalmazás. A felperesi jegyzet szerint az előbbi értéke 2 500 000 Ft, az utóbbi értéke 700 000 Ft volt. Ehhez képest az elsőfokú bíróság az utólag kiállított számlán szereplő, az előző esetben 900 000 Ft, az utóbbi esetben 200 000 Ft összeget számolt el. Amennyiben az elszámolás a felperes saját kézzel írt jegyzete alapján történne, úgy az elkészült programok bruttó értéke összesen 4 762 500 Ft. Ezen összeg, illetve a felperes által összesen átadott 7 230 000 Ft különbözete 2 467 500 Ft, amely összegből le kell vonni az ítéletben is rögzített 1 600 000 Ft készenléti díjat, valamint az egyes INAP-ok 220 000 Ft díjait is, így a marasztalás tőkeösszege összesen 215 000 Ft lenne.

A felperes a fellebbezési ellenkérelmében kérte az elsőfokú ítélet az alperesek által fellebbezett részében való helybenhagyását. Előadta, hogy az elsőfokú ítéletnek az érvénytelenség jogkövetkezményét alkalmazó rendelkezése nem jogszabálysértő, mivel a kereset tartalmazta az érvénytelen szerződés jogkövetkezményeinek alkalmazására irányuló kérelmet. A felperes eredeti keresete elsősorban a Ptk. 479. §-a, vagyis a szerződés megszűnésekor irányadó elszámolási szabályok, másodsorban a Ptk. 361. §-a, vagyis a jogalap nélküli gazdagodás szabályai alapján kérte a kötelezést, az érvényesített összeg és az alperesek személyének a megváltoztatásával együtt a kereset jogcímét a későbbiekben sem módosította. Ennek megfelelően a felperes kereseti kérelme az általa a II. rendű alperesnek teljesített és ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás visszaszolgáltatására és a követelés járulékainak megfizetésére irányult úgy, hogy a követelés jogcíme érvényes vállalkozási szerződés esetében az ellenszolgáltatás nélkül maradt, de általa megfizetett vállalkozási díjelőlegeknek a szerződéstől való elállást követő visszafizetése, míg létre nem jött vagy érvénytelenül létrejött szerződés esetén a II. rendű alperes jogalap nélküli gazdagodásának megakadályozása és a felek közötti elszámolás volt. Azt követően, hogy az elsőfokú bíróság a tényállás részévé tette a felek közötti,

jövőben megalkotandó műre vonatkozó szerződés érvénytelenségét, a felperes pontosította a kereseti kérelmét a Ptk. 237. §-ára való hivatkozással, vagylagosan kérte az elsőfokú bíróságot, hogy állapítsa meg a felek közötti szerződés írásbeliség hiányán alapuló érvénytelenségét, de az alperes hozzájárulásának a hiányában ez nem jelentette azt, hogy a Pp. 146/A. §-ának (1) bekezdésébe ütköző módon változtatta volna meg a keresetét, hiszen változatlan maradt az, hogy a felperes kérelme az általa a II. rendű alperesnek teljesített és ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatásból kifolyóan a jogalap nélküli gazdagodás megakadályozása volt, amely - egyezően az 1/2010. (VI.28.) PK vélemény indokolásával - az elszámolás dogmatikai alapját képezte. Hivatkozott továbbá arra, hogy a perbeli bizonyítékok egyértelműen alátámasztják, hogy a felhasználási szerződés nem az alperesek által hivatkozott társaságok, hanem egyrészt a felperes, másrészt a II. rendű alperes között jött létre, amelyet nem csupán az igazolt, hogy a szerződéskötéskor a társaságok még nem léteztek, hanem okiratok is alátámasztják, mivel a vállalkozói díjelőlegek átadásáról szóló átvételi elismervények szerint is a felperes volt a megrendelő, abban az időszakban is, amikor a hivatkozott társaságokat a cégnyilvántartásba bejegyezték, de ezt erősíti az I. rendű alperes a felperesnek címzett, 2013. október 15-i e-mail üzenete is, mely szerint a felperes magánemberként fizetett. Kétségtelenül nem szükségszerű, hogy végig a felperes maradjon a szerződő fél, az alperesek azonban nem ajánlottak fel bizonyítást a jogviszonyban történt jogutódlásra vonatkozóan. Hangsúlyozta, hogy helytelen az alperesek azon álláspontja, mely szerint a perbeli jogviszony elsősorban a megbízás jegyeit viseli azzal, hogy egyébként az ítélet megalapozatlanságát ez sem támasztaná alá. Ezzel szemben a II. rendű alperes jogelődje 8 db mobiltelefonos alkalmazás elkészítésére és átadására, a felperes pedig vállalkozási díj megfizetésére vállalt kötelezettséget. Ezt igazolják az I. rendű alperes 2012. június 6-án és 2013. október 15-én kelt, a II. rendű alperes jogelődje nevében a felperes részére írt elektronikus levelei, amelyek egyértelműen tartalmazták, hogy a felek az alkalmazások elkészítésében, mint munkával elérhető eredményben állapodtak meg. Ezt erősíti, hogy az átvételi elismervények az „előleg” kifejezést tartalmazták - amennyiben a kifizetett összegek bármilyen munka ellenértéknek lettek volna tekinthetők, azokat nem előlegként jelölték volna. A felek közötti szerződés eredménykötelem jellegét a meghallgatott tanúk vallomásai is egyértelműen alátámasztják, a rendelkezésre álló bizonyítékok nem utalnak arra, hogy a felek bármilyen eredménytől független munkavégzésben állapodtak volna meg. Nem volt releváns az alperesek azon fellebbezési érvelése sem, hogy az elsőfokú bíróság nem megfelelően állapította meg az egyes alkalmazások értékét. A felperes álláspontja szerint kizárólag annak volt jelentősége, hogy a jogalap nélküli gazdagodás hogyan szüntethető meg. A felperes az érvénytelen jogviszony eredményeképpen gazdagodást nem ért el, így a díjak számításának jelentősége nincs. Ezzel együtt hibás volt az alperesek azon hivatkozása, mely szerint minden egyes program elkészítése darabonként 750 000 Ft olyan alapárat tartalmazott, amelyeket a teljesítéstől függetlenül meg kellett fizetni. Ezt azt jelentette volna az alperesek szerint, hogy a felek abban állapodtak meg, miszerint a felperes köteles a teljes vállalkozási díjból 6 000 000 Ft összeget akkor is megfizetni a II. rendű alperesnek, ha a II. rendű alperes a szerződés során egyáltalán nem ad át semmit a felperesnek. Mindez az üzleti racionalitással egészében ellentétes. Ezzel szemben az eredeti szerződés tartalmazta a teljes 9 500 000 Ft összegű vállalkozási díjat, és bár az utólagos díjmegállapodást a felek kedvezményesnek nevezték, hiszen látszólag alacsonyabb összegről - 9 350 000 Ft-ról - szólt, azonban a

felperesnek ezen felül a megállapodás szerint összesen 1 600 000 Ft-ot is fizetnie kellett volna az alkalmazásokért, havi 400 000 Ft-os részletekben, a szerződés hátralévő, legfeljebb 4 hónapos időtartamában, így a módosított tartalmú szerződés valójában egy 1 450 000 Ft-os áremelést tartalmazott. Mindebből semmilyen módon nem lehet arra következtetni, hogy a II. rendű alperes jogelődje programonként alapárra lenne jogosult. Hangsúlyozta, hogy a havonta fizetendő 400 000 Ft nem készenléti díj, hanem részletekben teljesítendő összesen 1 600 000 Ft-os díjemelés. Kiemelte, hogy az alperesek alaptalanul sérelmezték azt, hogy az elsőfokú bíróság a felperes által készített, kézzel írott jegyzetek alapján határozta meg az egyes alkalmazások díját, ugyanakkor egy ettől eltérő másik értéket vett alapul az elszámolás során az „Ór” és a „C” applikációkat érintően, mivel ezekben az esetekben a felek jogutódai az alkalmazások díját módosították, és a módosított díjakat a felperes jogutódai külön kifizették, ezért ezek nem tudhatók be az előleg összegébe.

Az alperesek a fellebbezési ellenkérelmükben a felperes által fellebbezett részben az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérték.

Az ítélet tábla a fellebbezéseket a következők szerint nem találta alaposnak:

Az elsőfokú bíróság a kérelem és ellenkérelem keretei között a szükséges bizonyítási eljárást lefolytatta, a bizonyítékoknak a Pp. 206. §-ának (1) bekezdése szerinti mérlegelési jogkörében a tényállást helyesen állapította meg, az abból levont jogi következtetéseivel az ítélet tábla mindenben egyetértett.

Nem sértette meg az elsőfokú bíróság az eljárási szabályokat akkor, amikor annak ellenére rendelkezett a kötelező írásbeliség hiánya miatt érvénytelen felhasználási szerződés hatályossá nyilvánításáról és az ellenszolgáltatás nélkül maradó szolgáltatás visszatérítéséről, hogy az alperesek nem járultak hozzá a felperesnek a semmisségi ok hivatalból észleléséről tájékoztatást követően erre irányuló keresetváltoztatásához.

Helyesen hívta fel az alperesi fellebbezés a per elbírálása szempontjából irányadó, az érvénytelenség jogkövetkezményeiről szóló 1/2010. (VI.28.) PK véleményben összefoglalt követendő - és a 2014. március 15. napján hatályba lépett, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (új Ptk.) törvényi szabályozásában kifejezetten bevezetett - bírói gyakorlatot, amely szerint az érvénytelenség általános jogkövetkezménye az, hogy az ilyen ügyletre nem lehet jogot alapítani, vagyis a felek által célzott joghatások nem érhetők el; míg az érvénytelenség további, a Ptk. 237. §-án alapuló - így a szerződés hatályossá nyilvánításának - jogkövetkezményeit a bíróság csak a fél erre irányuló kérelme alapján az elévülés, illetve elbirtoklás korlátai között alkalmazza. Ennek megfelelően a bíróság hivatalból csak a semmisség megállapítására és az ilyen szerződésre alapítottan előterjesztett igény elutasítására szorítkozhat, illetve semmis szerződésként egyedül az érvénytelenség általános jogkövetkezménye az, amelyre - ha törvény kivételt nem tesz - bárki határidő nélkül hivatkozhat; a további jogkövetkezményeket a bíróság semmisség esetén sem alkalmazhatja hivatalból, hanem a jogkövetkezmények alkalmazására csak az általános eljárásjogi szabályok szerint, vagyis csak a fél erre irányuló kérelme (keresete, viszontkeresete) alapján kerülhet sor.

A Pp. 73/A. §-a (1) bekezdésének b) pontja értelmében kötelező jogi képviselő alá eső perben a 146/A. §-ának (1) bekezdése szerint az általános szabályoktól eltérően nem az elsőfokú eljárásban a tárgyalás berekesztéséig, hanem főszabály szerint az alperes érdemi ellenkérelme előadását követő 30 napon belül változtathatja meg a felperes a keresetét, amely alól kivétel a (3) bekezdés szerint az alperes beleegyezése és a (4) bekezdés szerint az, ha a felperes olyan tényre, bizonyítékra, illetve olyan jogerős bírói vagy más hatósági határozatra hivatkozik, amely önhibáján kívül az első tárgyalást követően jutott a tudomására, és ezt igazolja.

A 2011. március 1. napi hatállyal a jogi képviselő esetén bevezetett keresetváltoztatási korlátról rendelkező 2010. évi CLXXXIII. törvény 112. §-a nem rendezte azt a kérdést, amikor a keresetváltoztatásra a bíróság anyagi pervezetése folytán - így a hivatalból észlelt semmisségi ok a felek tudomására hozása alapján - kerül sor (ezt a kérdést a 2018. január 1-jétől hatályba lépő új polgári perrendtartás már kifejezetten rendezi). A feleknek a Pp. 2. §-ának (1) bekezdéséből következő, a jogviták elbírálásához való jogának érvényesülése végett a helyes értelmezés az ítéletábra álláspontja szerint az, hogy a Pp. 146/A. §-a (4) bekezdésében foglalt kivétel arra az esetre is irányadó, amikor a kereset megváltoztatására kifejezetten azért került sor, mert a bíróság tájékoztatást adott a feleknek az általa hivatalból észlelt jogi tényről és ez alapján a keresetváltoztatás szükségességéről. Ezt megelőzően ugyanis a felek nincsenek abban a helyzetben, hogy a tájékoztatás alapján a jogvita kereteihez szükséges releváns nyilatkozataikat megtegyék, ezért a bírósági tájékoztatás értelmezhető olyan ténynek, amely a felperes önhibáján kívül jutott az első tárgyalást követően a tudomására. Mindebből következően az ítéletábra jogi álláspontja az volt, hogy nem volt szükséges az alperesek hozzájárulása az elsőfokú bíróság a felhasználási szerződés semmisségi okáról tájékoztatását követően a felperesnek az érvényesség megállapítására és jogkövetkezményének alkalmazására kiterjedő keresetváltoztatásához.

A fenti értelmezés elvetése esetén sem került ellentétbe az eljárási szabályokkal az alperesi hozzájárulás nélkül a formálisan módosított kereset tartalma szerinti, az érvénytelen szerződést hatályossá nyilvánító és ennek következtében az ellenszolgáltatás nélkül maradó szolgáltatás visszafizetéséről rendelkező ítéleti döntés. A Pp. 3. §-a (2) bekezdésének második fordulója értelmében a bíróság a fél által előadott kérelmeket, nyilatkozatukat nem alakoszerű megjelölésük, hanem tartalmuk szerint veszi figyelembe. Tekintettel arra, hogy a Ptk. 237. §-a (2) bekezdésében foglalt érvénytelenségi jogkövetkezmény alapján az alaptalan gazdagodás elkerülése végett rendelkezni kell az esetleg ellenszolgáltatás nélkül maradó szolgáltatás visszatérítéséről, úgy a másodlagosan a Ptk. 361. §-ának a jogalap nélküli gazdagodás jogcímére alapított és a jogcímet a későbbiekben sem megváltoztató kereset alapján joghatályos keresetváltoztatás hiányában sem ellentétes a Pp. 215. §-a szerinti kérelemhez kötöttséggel az érvénytelen szerződés hatályossá nyilvánítása mellett a szolgáltatás nélkül maradó ellenszolgáltatás visszatérítéséről rendelkezés.

Egyetértett az ítéletábra az elsőfokú bíróság által megállapított azon tényállással, hogy a felhasználási szerződés egyrészt a felperes, mint természetes személy, másrészt az **"A"**

Bt. között jött létre, valamint abban is, hogy az „**Ó**” és az „**C**” elnevezésű applikációkat érintően mind a megrendelői-felhasználói, mind a vállalkozói-szerzői jog jogosulti oldalon jogutódlás történt.

A polgári perrendtartás a szabad bizonyítási rendszeren alapul, amely kötetlenség mind a bizonyítékok megválasztásában, mind a bizonyítási indítványok teljesítésében, mind a bizonyítékok értékelésében is jelentkezik. A bíróság által a Pp. 206. §-ának (1) bekezdése szerinti mérlegelési jogkörében megállapított tényállás akkor helyes, ha a bizonyítékok értékelése összhangban áll a periratokkal, okszerű és helyes következtetéseken nyugszik, megfelel az alapvető logikai szabályoknak, és a bíróság teljes körűen megindokolta, hogy a felek által előterjesztett bizonyítékokat miért fogadta el vagy vetette el a tényállás megállapítása során.

A fenti követelményeknek az elsőfokú bíróság mérlegelő tevékenysége eleget tett, a logikai szabályokkal összhangban következtetett a felperes mint szerződő fél személyére abból, hogy az alperes által hivatkozott két gazdasági társaság a szerződéskötést követő időpontban alakult meg, annak a felperes a későbbiekben sem vált szervezeti képviselőre jogosult tisztségviselőjévé, és bár kétségtelenül a szerződő felek személyében a szerződés megkötését követően bekövetkezhet változás, de erre vonatkozó bizonyíték a perben nem állt rendelkezésre; mint ahogy az „**Ó**” és a „**C**” applikációk tekintetében a csatolt okirati bizonyítékok a jogutódlás tényét egyértelműen igazolták - a bizonyítékok felülmérlegelésére az ítéletábra indokot nem talált.

Helyesen foglalt állást az elsőfokú bíróság a felhasználási szerződés eredménykötelem jellegéről. A rendelkezésre álló bizonyítékok - így a szerződéskötéskor jelen lévő tanúk vallomásai, a fizetendő díjak az elkészítendő applikációként külön-külön meghatározása, a fizetett összegek előlegként megjelölése, valamint a jövőben megalkotandó műre kötött felhasználási szerződés az Szjt. 49. §-a (1)-(4) bekezdéseinek helyes jogi értelmezése alapján főszabályként eredménykötelemi jellege és az ettől eltérő kifejezett, ez irányú határozott szerződéses rendelkezés hiánya - alapján megfelelően következtetett arra, hogy a felek között szóban létrejött felhasználási szerződés szerint a vállalkozót díjazás csak a szerződésben rögzített egyes programok elkészítése és szolgáltatása esetén illeti meg. A bizonyítékok értékelését az ítéletábra minden részében osztotta, azok felülmérlegelését nem tartotta indokoltnak.

Mivel két applikáció tekintetében a szerződésben a peres feleken kívülálló más személyek váltak jogosulttá és kötelezetté, az applikációkat érintő elszámolás a peres felek szerződéses jogviszonyán kívül értékelendő, azért hibás volt az alperesi okfejtés arra vonatkozóan, hogy miközben az elsőfokú bíróság elfogadta elszámolása alapjául a felperes által kézzel írt jegyzetet, az elkészült program értékét nem az ott szereplő értéken számolta el, hiszen az elszámolás tekintetében azok értékmeghatározása irreleváns volt.

Alapvetően vitatták az alperesek a fellebbezésükben, hogy - kizárólag az „**E1**” és az „**E2**” applikáció tekintetében - a szolgáltatás nélkül maradt ellenszolgáltatás visszatérítése során az elsőfokú bíróság önkényesen, egyoldalúan vette alapul a felperes által készített jegyzetben rögzített díjakat. Okszerűen fogadta el az egyszerű magánokiratban feltüntetett

díjtételeket arra tekintettel, hogy miközben az alperesek egyezően nyilatkoztak arról, hogy az egyes applikációkat a szerződő felek önálló díjtétellel határozták meg, eltérő tényállást csak a felperes által együttesen meghatározott díj nagyobb részben megbízási díj, kisebb részben eredmény létrehozásától függő vállalkozási díj tekintetében tettek, ez az előadásuk azonban szemben állt a felhasználási szerződés az előzőekben hivatkozottak szerinti eredménykötelem jellegével és a későbbi szerződésmódosítások tartalmával. Mivel pedig a kikötött díjak összegét és applikációnkénti meghatározását az alperesek nem vitatták, a szerződés vállalkozási jellegére figyelemmel az eltérő díjról megállapodást nekik kellett volna bizonyítaniuk, amelyre adatot nem szolgáltatott. Ezért az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a díjak a szerződés szerinti meghatározását.

A per eldöntésének lényeges kérdése volt az abban történő állásfoglalás, hogy szerződésszerűen teljesített-e a II. rendű alperesi jogelőd az „E1 és az „E2” applikációkat érintően azzal, hogy bár azokat elkészítette, és azok **"P"**-ba feltöltésre kerültek, azonban az internetes oldal üzemeltetője a programokat visszautasította.

Az elsőfokú bíróság a mérlegelési jogkörében helyesen rekonstruálta a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a felek szóbeli megállapodásával létrejött jövőben megalkotandó művekre vonatkozó felhasználási szerződést annyiban, hogy annak tárgya 8 db applikáció a Platformra elkészítése és azok **"P"**-ba feltöltése, és ezen szolgáltatások ellenértékeként meghatározott díjak megfizetése volt; a szolgáltatás azonban nem terjedt ki az online áruházban való forgalmazásra. A még nem létező művek megalkotása és felhasználásának engedélyezése iránti szerződések speciális jellegénél fogva a szerződés vállalkozási tartalma jelöli ki a szolgáltatási kötelezettséget. A vállalkozási szerződés tárgya lehet szellemi alkotás előállítása is, a szellemi alkotás jogvédelmet nem érintő kérdésében - így a mű előállítása, ellenértéke vagy hibás teljesítése körében - a vállalkozási szerződés szabályait kell alkalmazni. Szerződésszerű teljesítés alatt a szerződés tartalmának minden szempontból megfelelő, a felek szerződéses érdekeit kielégítő szolgáltatás nyújtása értendő; az, hogy a kötelezett által nyújtott szolgáltatás mennyiben tekinthető szerződésszerű teljesítésnek, csak a teljesítés időpontjában irányadó törvényi kellékek és a szerződés tartalma alapján bírálható el. A szerződés tartalma szerint a teljesítés akkor szerződésszerű, ha az megfelel a szerződésben meghatározott kötelezettségeknek, azaz a teljesítésre a szerződésben meghatározott időben, helyen, a kikötött mennyiség, minőség és választék szerint kerül sor.

Azt a tényt, hogy a teljesítés nem felelt meg a rendeltetésének, illetőleg a szerződésben kikötött célnak, a Pp. 164. §-ának (1) bekezdésében szabályozott bizonyítási érdekhez kapcsolódóan a teljesítés jogosultjának, tehát a perbeli esetben a felperesnek kell bizonyítania.

A felperes azonban nem tudott eleget tenni bizonyítási kötelezettségének abban a részben, hogy a felhasználási szerződés a mű elkészítésén és feltöltésén túl kiterjedt volna arra is, hogy a vállalkozó kötelezettsége lett volna a tőle független forgalmazási feltételek teljesítése, erre vonatkozóan bizonyítást nem ajánlott fel, csupán a szolgáltatás kiterjesztő értelmezését adta elő. Ezzel szemben az ítéletábra egyetértett az elsőfokú bíróság azon értelmezésével, hogy a feltöltés fogalmába a vállalkozótól független, az internetes oldal

üzemeltetőjének a piaci és forgalmi viszonyok alapján történő pozitív elbírálása nem tartozik bele, a jövőben megalkotandó művek felhasználásának engedélyezése tárgyában kötött szerződések fogalmának ilyen kiterjesztő értelmezés nem tulajdonítható. A vállalkozó szakmai ismereteiből következő együttműködési kötelezettség megszegésére, az internetes oldal üzemeltetőjének a vállalkozó szerződésszegő magatartása következtében történő visszautasításra hivatkozás a megrendelő által meghatározott speciális célok bizonyíthatatlansága miatt alaptalan, az előző körülményeket a felperes egyébként is a Pp. 235. §-a (1) bekezdésének tiltó szabálya ellenére adta elő először a fellebbezésében, de egyébként sem tehető olyan kijelentés, hogy az applikációk elkészítését és feltöltését vállaló szerződő fél szakértelme a piaci és kereskedelmi feltételek ismeretére is kiterjedt volna.

Az elsőfokú bíróság pedig a bizonyítékok okszerű mérlegelésével jutott arra a következtetésre, hogy a felek 2012 júniusa és októbere közötti időszakra négy hónapban az eredménytől független készenléti díjban állapodtak meg, a logikai szabályoknak megfelelő értékelés felülmérlegelése nem volt indokolt, ezért annak összegét az elszámolás során - az eredménytől független fizetési kötelezettség miatt teljes egészében - figyelembe kellett venni.

Alaptalanul hivatkozott arra a felperes, hogy az elsőfokú bíróság az anyagi jogszabályi rendelkezésekkel ellentétesen határozott a szerződés ítélethozatalig hatályossá nyilvánítása folytán az ellenszolgáltatás nélkül maradó szolgáltatás visszatérítésén alapuló elszámolásról, amikor a felperes részére visszatérítendő, általa előlegezett díjösszegekből levonta a - peres feleken kívüli személyek jogutódként belépésétől eltekintve - megvalósított applikációk szóbeli megállapodás szerinti díját és a „készenléti díjat”, és nem az elkészült applikációk tényleges értékével csökkentette a felperesnek visszajáró összeget.

A polgári anyagi jogi szabályok a kikötött szolgáltatások, az érvénytelenségi ok és az adott jogviszony sajátosságai alapján rendezik az érvénytelenségnek - a joghatás kiváltására és a teljesítés követelésére alkalmatlanságon túli - jogkövetkezményeit. A peres felek közötti jogviszonyban az elsőfokú bíróság helyesen mellőzte a kötelező írásbeliség utólagos pótolhatatlansága okán az érvénytelenségi ok kiküszöbölését és a vállalkozó által teljesített irreverzibilis szolgáltatás okán az eredeti állapot helyreállítását, és ezért helyesen rendelkezett a jogkövetkezmények közül így egyedül alkalmazható szerződés határozathozatalig hatályossá nyilvánításáról. Ennek a jogkövetkezménynek az a lényege, hogy a bíróság a már bekövetkezett tényhelyzetet, teljesítéseket elismertnek, joghatályosnak tekinti, a jövőre nézve pedig úgy rendezi az érvénytelenségből eredő jogi helyzetet, hogy az ellenszolgáltatás nélkül maradó szolgáltatás ellenértékének meghatározásáról rendelkezik. A hatályossá nyilvánítás nem azonos az érvénytelenség orvoslásával, ebből következően nem állnak be az egyébként érvényes szerződésből eredő joghatások (így nem kényszeríthető ki a még nem teljesített szolgáltatás - BH2008.144), de nem azonos az eredeti állapot helyreállításával sem, ebből következően nem kerül sor a jogviszony visszamenőleges felszámolására sem. A jogkövetkezmény alkalmazása során a felek között úgy kell elszámolni, hogy a határozathozatalig teljesített szolgáltatások és azok - már megfizetett és az ítélet szerint még megfizetendő - ellenszolgáltatásai egymással egyensúlyba kerüljenek, így akadályozva meg bármelyik fél alaptalan gazdagodását, az

önálló kötelmet megalapozó jogalap nélküli gazdagodás elvei szerint, de külön jogszabályi előírás folytán; szükség szerint az időközben megbomlott értékegyensúly helyreállításával. Ennek során az 1/2005 Polgári jogegységi határozat szerint abból kell kiindulni, hogy a szerződés teljesítését követően a dolog- és pénzszolgáltatások értékegyensúlyának a felek akaratától független okból történt megbomlása következtében a szerződéskötést megelőző helyzet visszaállítása bármelyik fél méltányos érdekének kirívóan súlyos sérelmét ne eredményezze.

Az elsőfokú bíróság a fentiekben kifejtett szempontok szerint járt el a hatályossá nyilvánítás következtében indokoltá vált elszámolás során. A felek megállapodását követően az értékviszonyokban nem merült fel olyan változás, amelyet figyelembe kellett volna venni, ezért helyes volt az előlegként már átadott ellenszolgáltatásokkal szemben teljesített szolgáltatások meghatározása és a szolgáltatással nem fedezett ellenérték visszafizetéséről rendelkezés. Eleget tett az ítélet annak a követelménynek, hogy a szerződés hatályossá nyilvánítása nem eredményezhet olyan helyzetet, mint amilyen a szerződés érvényessé nyilvánításával keletkezne, hiszen nem tartalmazott olyan rendelkezést, amely az alpereseket kötelezte volna a szerződés teljesítésére. Ezzel szemben úgy végezte el a számítást, hogy az ítélethozatalig történt teljesítéseket joghatályosnak elfogadva meghatározta, hogy a két applikáció elkészítése és feltöltése, továbbá a négy hónapos „készenlét” milyen ellenértéket képviselt a felek megállapodása alapján, és a fennmaradó, a felperes már átadott, de szolgáltatással nem fedezett különbözeti díjak visszafizetésére kötelezte az alpereseket. A felperes által előadott számítási mód azért nem helytálló, mert az ítélethozatalkor nem a már teljesített szolgáltatás ellenértékét kellett meghatározni - amely esetén az elsőfokú bíróság valóban eltérhetett volna a felek közötti díjkikötéstől, és azt kellett volna meghatároznia, hogy a szolgáltatásnak mi a tényleges értéke (így BDT2002.593). A perbeli jogviszonyban azonban nem ez volt a fennálló helyzet, hiszen a felperes az általa átadott előleg részeként rendezte a ténylegesen létrehozott eredmény és a „készenlét” a megállapodásuk szerinti ellenértékét, ezt a hatályosnak tekintett szerződés alapján az elsőfokú bíróság helyesen vette alapul, és az ítélethozatalkor ezért a már megtörtént és joghatályos teljesítések alapján az egyensúlyi állapotot kellett helyreállítania, amely csak úgy volt lehetséges, hogy a szolgáltatás nélkül maradó ellenszolgáltatás visszafizetéséről rendelkezett. Az előzőekben kifejtettekben túl sem irányadó a perbeli jogviszonyra a hivatkozott döntvény, mert nem lehet eltekinteni attól sem, hogy az érvénytelenségi ok nem a díjmegállapodást érintő tartalmi, hanem a kötelező alaktság mellőzése miatti formai hibában rejlik, ezért az elszámolás során sem indokolatlan - figyelemmel a BH2013.241 eseti döntésben kifejtett azon indokra, mely szerint a szolgáltatás értékegyensúlyát akkor kell vizsgálni, ha az érvénytelenségi ok a szolgáltatások értékegyensúlyának hiányára vezethető vissza - a már teljesített és kifizetett munkák ellenértékét a felek kölcsönös akarata szerint meghatározni.

A fentiek alapján az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján - és annak a 254. §-ának (3) bekezdése szerinti helyes indokainál fogva - helybenhagyta.

A másodfokú eljárásban mind a felperes, mind az alperesek fellebbezése eredménytelen volt. Míg azonban a felperes fellebbezése 2 518 500 Ft értékben, az alperesek fellebbezése

4 711 500 Ft értékben nem vezetett sikerre, ezért a Pp. 81. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte az ítélőtábla a másodfokú eljárásban nagyobb részben pervesztes alpereseket a 32/2003 (VIII.22.) IM rendelet 3. §-a (2) bekezdésének a) pontja, (5) bekezdése és 4/A. §-a szerinti másodfokú ügyvédi munkadíj arányos különbözetének a viselésére.

A perköltség vonatkozásában a teljesítési határidő a Pp. 217. §-án alapult.

Debrecen, 2016. november 25.

Dr. Csikiné dr. Gyuranecz Márta s.k. a tanács elnöke, Dr. Pribula László s.k. előadó bíró,
Dr. Bakó Pál s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő